

Andrzej Banaszek

Konferencja Dyrektorów Katolickich Ośrodków Apostolatu Biblijnego Regionu Europy Wschodniej, Dolany (Czechy), 6-9 IX 2004

Collectanea Theologica 75/1, 209-217

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANDRZEJ BANASZEK, WARSZAWA

KONFERENCJA DYREKTORÓW KATOLICKICH OŚRODKÓW APOSTOLATU BIBLIJNEGO REGIONU EUROPY ŚRODKOWEJ

DOLANY (CZECHY), 6-9 IX 2004

Między 6 a 9 września 2004 r., na zaproszenie Czeskiego Bibelwerku, odbyło się w Dolanach, koło Ołomuńca, spotkanie przedstawicieli Apostolatów Biblijnych Regionu Europy Środkowej, zrzeszonych w Katolickiej Federacji Biblijnej (KBF). Celem spotkania była prezentacja działalności poszczególnych Bibelwerków, wzajemna wymiana doświadczeń, przedstawienie problemów oraz bieżących inicjatyw Federacji Biblijnej zarówno w świecie jak i w Regionie Europy Środkowej.

Na Konferencji byli obecni przedstawiciele dziesięciu Bibelwerków. Gospodarzem spotkania był Dyrektor Czeskiego Bibelwerku i pracownik naukowo-dydaktyczny Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Ołomuńcu, dr Peter Chalupa SDB. Konferencji przewodniczył po raz ostatni Anton Kalbrenner, kierujący Apostolatem Biblijnym w Austrii. Na jego miejsce został mianowany dr W. Schwarz. W tym roku nieobecny był sekretarz generalny KBF, Alexander M. Schweitzer, który udał się do Ekwadoru na spotkanie krajów zrzeszonych w Katolickiej Federacji Biblijnej Ameryki Łacińskiej (FEBIC LAC). W jego imieniu w konferencji uczestniczył Claudio Ettl. Chorwację reprezentował dr Mario Cifrak, Holandię Theo Kersten, Niemcy – dr F. J. Ortkemper ze Stuttgartu, Rumunię – doc. Jozef Nagy z Alba Julia, Słowację – dr Anton Tyrol, Słowenię – dr Rudi Koncilia, Szwajcarię – Dieter Bauer, Węgry – dr Bela Tarjanyi, a Polskę – ks. dr Andrzej Banaszek.

Claudio Ettl, w imieniu sekretarza generalnego KBF, przedstawił sprawozdanie z działalności Federacji Biblijnej na świecie w 2003/2004 r. W 2003 r. miały miejsce spotkania regionalne: w Azji (Siódme Spotkanie UCCBA w Kuching, Malezja (6-12 IX 2003); Czwarte Warsztaty Południowo-Azjatyckie KBF w Chennai, Indie (1-3 XII 2003), w Ameryce Łacińskiej (Spotkanie Strefy Cono Sur FEBIC LAC w Valparaiso, Chile (29 IX-3 X 2003); Spotkanie Komitetu Wykonawczego FEBIC LAC w Bogocie, Boliwia (4-5 X 2003) oraz w Afryce (Warsztaty dla Koordynatorów i Animatorów Apostolatów Biblijnych w Afryce, Nairobi, Kenia (16-22

XI 2003). W dniach 9-12 IX 2004 r. odbyło się w Quito w Ekwadorze spotkanie krajów zrzeszonych w FEBIC LAC.

Najwięcej miejsca poświęcono problemowi fundamentalizmu religijnego jako wyzwaniu dla duszpasterstwa biblijnego. W szczególności problem ten został poruszony w czasie Czwartych Warsztatów Południowo-Azjatyckich KBF, w Indiach (Chennai, 1-3 XII 2003), których owocem było sformułowanie dokumentu końcowego na temat Apostolatu Biblijnego i fundamentalizmu religijnego. Uczestnicy wypracowali stanowisko końcowe, które, z jednej strony, podsumowuje dotychczasowe doświadczenia związane z fundamentalizmem religijnym, z drugiej zaś, animuje i stymuluje prace w tych częściach świata, gdzie fundamentalizm religijny jest najbardziej obecny.

Uczestnicy warsztatów sformułowali konkretne wskazówki dla Apostolatów Biblijnych, których stosowanie może pomóc zlikwidować postawy fundamentalistyczne w Kościele. Należy czytać Biblię w taki sposób, by dojść do spotkania z Dawcą Dobrej Nowiny, być osobiście przeświadczonym o wartościach królestwa Bożego i dawać o nich świadectwo autentycznością życia. Kapłani powinni najpierw sami nawrócić się na Słowo wykraczające poza Literę (ewangelizujący musi najpierw być zewangelizowany, por. *Evangelii nuntiandi* nr 15). Kościół powinien ponownie zastanowić się nad metodologią swych praktyk duszpasterskich, np. przedstawiać Słowo Boże w sposób adekwatny do kultury azjatyckiej niż w stylu zachodnim. Istnieje potrzeba ponownego odczytania Biblii z perspektywy kobiet. Duchowni, przywódcy religijni i świeccy powinni mieć całościową i ciągłą formację dotyczącą Pisma Świętego, integrującą wymiar intelektualny, emocjonalny, profetyczny i mistyczny. Istnieje wzmożona potrzeba lepszej koordynacji i współpracy między różnymi ośrodkami biblijnymi, tak na poziomie regionalnym jak i krajowym. Powinno zakładać się nowe ośrodki biblijne tam, gdzie ich nie ma i powinny one zostać skoordynowane z już istniejącymi. W trybie pilnym zostaną podjęte ważne inicjatywy, mające na celu propagowanie wiedzy biblijnej wśród laikatu i duchowieństwa, wykorzystujące ogromny potencjał naukowy dostępny obecnie w Indiach i innych krajach Azji Południowej. Istnieje potrzeba lepszej koordynacji między lokalnymi grupami charyzmatycznymi, Bibelwerkami, w celu ich odpowiedniego poprowadzenia w autentyczną metodologię interpretacji biblijnej. Potrzeba ta jest pilna, zwłaszcza w miejscach gdzie taka koordynacja lub prowadzenie jeszcze nie istnieją. Z większym rozmachem ma być prowadzone wydawnictwo i dystrybucja potrzebnej literatury biblijnej, jak podręczniki, broszury, mapy, plakaty itp. Wysokim priorytetem powinno stać się wejście w media elektroniczne: radio, telewizji i Internetu celem szerzenia informacji i wartości biblijnych. Oferując formację biblijną i rozprzestrzeniając orędzie biblijne można efektywnie skorzystać z odpowiednich form sztuki Indii i innych krajów azjatyckich.

Na koniec stwierdzono, że nie należy pesymistycznie spoglądać na wyzwania stawiane przez fundamentalizm zarówno wewnątrz Kościoła i poza nim. Trzeba je widzieć jak nowe okazje do przemyślenia priorytetów duszpasterskich. Ferment fundamentalistyczny w innych religiach nie powinien prowadzić do stworzenia jakiejś rasy fundamentalistów chrześcijańskich, ale do kreatywnego działania mocą Ducha. Nowo odkryty głód i pragnienie Słowa Bożego u laikatu katolickiego powinien pobudzać Apostolat Biblijny do intensywnej pracy. Powinien on ostatecznie prowadzić do tego, by jego członkowie stali się działaczami królestwa Bożego, czyniąc Kościół sakramentem przemienionego społeczeństwa i katalizatorem przemiany tego świata. W pragnieniu uszanowania i inkorporacji rozrastającej się i zmieniającej kultury ludzkiej oraz zaadaptowania pozytywnych elementów we współczesnych metodach interpretacji biblijnej, nie należy tracić z oczu dobrych elementów przeszłości. W przeciwnym razie nostalgia za przeszłością może niektórych doprowadzić do fanatycznego fundamentalizmu.

Podczas tegorocznych obrad dominował temat *Fundamentalizm jako wyzwanie dla KBF*. Uczestnicy uświadomili sobie ponownie istotne zadania Apostolatów Biblijnych, mające swoje źródło w Konstytucji *Dei Verbum*. Idea Apostolatu Biblijnego obejmuje przede wszystkim analizę Pisma Świętego, z naukowego punktu widzenia. Według *Dei Verbum* nr 23, katolicy egzegeci powinni się starać tak badać i interpretować Boże Słowo, aby duchowni mogli je w sposób jak najbardziej owocny przekazywać wiernym. Jeżeli Apostolat Biblijny ma spełniać zadanie przekazywania Słowa Bożego jako radosnego przesłania, jako Słowa Boga w konkretnych sytuacjach życiowych, jeżeli Biblia ma być używana jako zwierciadło, w którym Kościół „ogłada” Boga (por. VD nr 7), jeżeli wierni mają wchodzić z tekstem biblijnym w dialog, polegający na tym, że osobiste doświadczenia, sytuacje życiowe, wiernych i doświadczenia oraz pytania zawarte w Biblii mają się wzajemnie interpretować, to nie może być miejsca na fundamentalizm. W ten sposób rozumiany Apostolat Biblijny jest bardziej receptą *par excellence* na przejawy wszelkiego rodzaju fundamentalizmu.

Apostolat Biblijny (który już w nazwie znakomicie odzwierciedla swoją funkcję), wyznacza m.in. następujące kryteria: tekst biblijny ma być czytany w osobistym i społecznym kontekście. Tekst i kontekst wzajemnie się interpretują. Do czytanego fragmentu Pisma Świętego należy sobie postawić kluczowe pytanie: Co on znaczy dla mnie? Taka forma lektury przez kontekst poparta jest różnego rodzaju metodami hermeneutycznymi, które zrodziły się w ciągu ostatnich kilku dziesięcioleci.

Biblia jest Księgą Kościoła. Kościół, jako podmiot interpretujący, jest tu rozumiany w szerszym znaczeniu *sensum fidelium*, a nie tylko w wąskim znaczeniu *magisterium*. Biblia jako całość winna być czytana w świetle nauki Chrystusowej (lek-

tura modlitewna, *lectio divina* itp.). Założeniami metody lektury w kontekście jest tłumaczenie tekstów Pisma Świętego na język danego narodu oraz pomoc w wz-
 zepięciu jego owoców w daną kulturę.

Wyniki badań biblistów powinny pozostać całkowicie do dyspozycji Apostolatu Biblijnego. Zauważono, że te podstawowe cechy katolickiego Apostolatu Biblijnego wykluczają idolatrię Księgi Biblii oraz absolutyzację litery słowa. Taki sposób obchodzenia się z Pismem Świętym jest nie tylko jednostronnie akademicko-intelektualną czynnością; nie tylko wyjaśnianiem, tłumaczeniem słowa, ale nie jest też jakąś dowolną interpretacją czy nieintelektualnym rozważaniem. Rezultaty historyczno-krytycznej egzegezy i innych metod hermeneutycznych należą do repertuaru Apostolatu Biblijnego. Są one bardzo pomocne i nie można ich pominąć przy interpretacji, która pozwala traktować Biblię jak świadectwo wiary, a tym samym świadectwo procesów zachodzących w wierze w historii wielu generacji. Pomagają one przeciwstawić się falom fundamentalistycznej interpretacji, która nie uwzględnia historycznego i pluralistycznego charakteru Biblii. Nie są one jednak celem ostatecznym starań Apostolatu Biblijnego. Wszystko dzieje się w obrębie dwóch biegunów: życia konkretnej wspólnoty chrześcijańskiej i tekstu biblijnego. Jeżeli Apostolat Biblijny pozostanie w tym obszarze działania, to stanie się rzeczywiście skutecznym środkiem przeciwko chrześcijańsko-biblijnemu fundamentalizmowi.

Katolicka Federacja Biblijna jest świadoma wyzwania, jakie stawia jej chrześcijańsko-biblijny fundamentalizm. Krótkie spojrzenie na cytowany dokument końcowy Szóstego Zjazdu KBF pozwoli dokonać wstępnych wyjaśnień. Najpierw chodzi o to, żeby poddać krytyce własny sposób interpretowania Pisma Świętego. W dokumencie końcowym KBF zobowiązuje się do krytycznego przebadania własnych metod, czy raczej tradycji, czytania Pisma w Kościele, czy to przez poszczególne jednostki, czy we wspólnocie. KBF ma obowiązek zadać sobie pytanie, czy nie wykorzystuje Pisma Świętego w celu legitymowania dyskryminacji, przemocy czy arogancji wobec innych i czy zawsze dopuszcza, aby „Słowo miało wpływ na kontekst naszego społeczeństwa” (por. Dokument Końcowy KBF, Liban III, 1,4).

W związku z rosnącymi tendencjami fundamentalistycznymi, KBF ponawia swoje zobowiązanie podkreślania czy uwypuklania pluralizmu jako istotnego przymiotu Pisma Świętego (DK III, 1,4). Innym zadaniem KBF jest popieranie rozwoju kontekstualnych nauk hermeneutycznych czy wspieranie świeckich i duchownych pragnących studiować Pismo Święte, jak również zachęcanie do czytania Biblii pod kontem dialogu (DK III, 1,5).

KBF dysponuje wieloma metodami, które pozwalają na odtworzenie całego bogactwa zawartego w Piśmie Świętym (DK III 2, 2). Członkowie KBF powinni angażować się w konkretne struktury parafialne i swoje miejsca pracy. Już teraz

daje się zauważyć, a można przypuszczać, że ta tendencja będzie wzrastać, iż do-
brze rozumiany Apostolat Biblijny nie ulega pokusom fundamentalizmu. Nie-
odzwonne jest przy tym takie kształtowanie świadomości wewnątrz Kościoła kato-
lickiego, które będzie wskazywać na zagrożenia fundamentalizmu i rolę, jaką od-
grywa w tym Apostolat Biblijny.

Ma to miejsce właśnie teraz, gdy rozpoczęły się przygotowania do świętowania
czterdziestolecia promulgacji Konstytucji *Dei Verbum*, zarówno w ośrodkach lo-
kalnych, jak również subregionalnych, regionalnych czy światowych. Temat funda-
mentalizmu znajduje się tu w centrum programu.

Opierając się na powyższych rozważaniach, rodzi się odpowiedź na pytanie,
w jaki sposób KBF mogłoby podejmować wyzwanie, jakie stawia fundamentalizm,
i jak na nie powinno reagować. KBF powinno widzieć i rozumieć swoje zadanie ja-
ko mecenasa i obrońcy Apostolatu Biblijnego w Kościele. KBF winno przyczyniać
się do tego, aby Słowu Bożemu przyznawano należne mu w Kościele miejsce i rolę
tak, by słowa Pisma Świętego stawały się przynoszącym życie Słowem Boga. KBF
powinna być wierna swoim zadaniom, które powinna odważnie urzeczywistniać
i tam, gdzie jest to możliwe, pogłębiać i umacniać.

Ponadto omówione zostały problemy związane z przygotowaniem Międzyna-
rodowego Kongresu, *Pismo Święte w Życiu Kościoła*, który odbędzie się z okazji
40. rocznicy ogłoszenia *Dei Verbum* 20-24 września 2005 r. w Rzymie. Będzie to
niewątpliwie najważniejsze z wydarzeń w życiu KBF. Kongres jest organizowany
przez KBF we współpracy z Papieską Radą ds. Popierania Jedności Chrześcijań-
skiej. Poza członkami Katolickiej Federacji Biblijnej w Kongresie udział wezmą
biskupi z całego świata (ok. 150), Papieska Komisja Biblijna, przedstawiciele
grup zaangażowanych w działalność związaną z Biblią, przedstawiciele innych
Kościołów i wspólnot kościelnych. Zgodnie z założeniami organizatorów Kongre-
su nie będzie miał on charakteru synodu biskupów, jednakże wydarzenie to jest
kierowane w sposób szczególny także do biskupów. Trzy centralne dni mają ko-
lejno dotyczyć przeglądu i oceny przeszłości, refleksji teologicznej i duszpaster-
skiej oraz planów na przyszłość. Plany te wiążą się w szczególności z takimi zagad-
nieniami jak: rola Pisma Świętego w formacji przywódców w Kościele (likwidacja
przepaści dzielącej akademicko-naukową interpretację Biblii oraz interpretację
praktyczną, odnoszącą się do życia); Biblia w życiu wiernego (czytana w kontek-
ście); Pismo Święte w dialogu ekumenicznym i dialogu między religiami (m.in.
praca poświęcona problemowi fundamentalizmu). Kongres uzyskał aprobatę Oj-
ca Świętego oraz wsparcie ze strony Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności
Chrześcijańskiej, a także innych wydziałów watykańskich. Główny referat na roz-
poczęcie kongresu wygłosi kard. Walter Kasper. Organizatorzy spodziewają się
przybycia ok. 350 uczestników.

Najistotniejszą część spotkania zajęły sprawozdania dotyczące działalności Dziel Biblijnych w poszczególnych krajach Regionu.

Szczególnie ważny był rok 2004 w pracy apostołskiej w krajach niemieckojęzycznych, bowiem ponownie ogłoszono go Rokiem Biblii. Dieter Bauer (Szwajcaria) stwierdził, że praca z Biblią miała miejsce w każdej wspólnocie parafialnej. W tym czasie wzrosło zainteresowanie Biblią, o czym świadczy chociażby pięciokrotnie większa, w stosunku do lat ubiegłych, sprzedaż egzemplarzy księgi. Odnotowano też wzrost współpracy ze wspólnotami protestanckimi. W Roku Biblii Bibelwerk stał się bardziej obecny w życiu publicznym szwajcarskiego Kościoła. Planowano znacznie więcej projektów i przedsięwzięć, czemu z przyczyn finansowych byli przeciwni biskupi. W konkluzji Dieter Bauer poinformował o istotnych problemach finansowych, z jakimi boryka się katolicki Kościół w Szwajcarii we wszystkich dziedzinach jego działalności. W najbliższej przyszłości planowane jest zorganizowanie kursu biblijnego dla początkujących, interpretacja prostych tekstów biblijnych „Światło Biblii” w podwójnym znaczeniu, co jest ważne w Biblii oraz „Biblia jako Księga Życia”.

Działalność austriackiego Bibelwerku zaprezentował, ustępujący z urzędu dyrektor, Anton Kalbrenner. Stwierdził m.in., że w Austrii w wydarzenia związane z Rokiem Biblii szczególnie aktywnie włączyły się wspólnoty zakonne, także prasa katolicka publikowała liczne artykuły o tematyce biblijnej. Konkretnym owocem Roku Biblii w archidiecezji wiedeńskiej była i trwa nadal współpraca organizacji diecezjalnych (m.in.: Bibelwerk, Bildugswerk, Akcja Katolicka, Wydział Katechetyczny Archidiecezji Wiedeńskiej) z Wydziałem Duszpasterskim, który koordynował i wspierał finansowo poszczególne realizację konkretnych projektów (np.: Kursy Teologiczne w Wiedniu; Podstawowy i uzupełniający kurs prowadzenia kręgów biblijnych). Warto zaznaczyć, że rok Biblii w Austrii będzie kontynuowany przez trzy lata pod hasłami: 2003 – *Szukać i znaleźć*; 2004 – *Przyjść i zobaczyć*; 2005 – *Idźcie i głosćcie*. Nowo mianowany dyrektor, W. Schwa r z, przedstawił projekt, związany ze szkolnymi konkursami biblijnymi, w którym uczestniczyło 170 szkół, a nagrodzone prace zostały prezentowane na wystawie objazdowej.

Dr F. J. Ortkemper (Niemcy) zwrócił uwagę na trudności wynikające z redukcji kosztów działalności Bibelwerku. Konieczność redukcji kosztów związana jest ze zmniejszeniem dotacji ze strony Konferencji Episkopatu, gdyż zmniejszyły się wpływy z podatku kościelnego (odnotowuje się liczne wypisy z Kościoła). Niemiecki Bibelwerk wydaje trzy czasopisma: „Bibel heute” – w nowej formule; „Bibel und Kirche”; „Welt und Umwelt der Bibel”.

Doc. Jozef Nagy (Rumunia) zauważył, że Rumunia szczególnie dotkliwie odczuwa brak wsparcia finansowego, koniecznego przy podejmowaniu pracy w Apostołacie Biblijnym. Tradycyjnie Bibelwerk w Rumunii otrzymuje materiały z Wę-

gier. Brakuje również ciągle wykwalifikowanych biblistów. Rumuński Apostolat Biblijny wyznacza sobie dwa główne cele: pokazywanie wiernym, iż Biblią można żyć oraz oferowanie poczucia wspólnoty (ewangelizacja w danym miejscu). Ponadto pragnie przedstawiać tematy biblijne także w sposób naukowy, dotyczy to *Ojciec Nasz* (relacja z niebieskim Ojcem) oraz wzajemnych relacji między nami w dniu codziennym. Realizowane są przy tym następujące projekty: obóz biblijny dla dorosłych, młodzieży i dzieci; tygodnie biblijne dla młodzieży w całym Siedmiogrodzie (*Jaki obraz Boga przedstawia Biblia*), dekanalne dni biblijne w 8 dekanatach Siedmiogrodu, których celem jest wzbudzenie świadomości biblijnej (Biblii) oraz spowodowanie powstania kręgów biblijnych, kolekta na rzecz duszpasterstwa biblijnego. Warto nadmienić, że w Rumunii praca w Bibelwerku ma zasadniczo charakter wolontariatu.

Podobnie jest w tej kwestii w Bibelwerku na Słowacji, który w 2004 r. zrealizował kilka projektów. Po pierwsze, po raz czwarty wydał czasopismo pt. „Pismo Święte dla każdego” (publikacja jest zaplanowana do 2011 r.). Niestety, jak wszędzie pojawia się problem związany z liczbą odbiorców. W listopadzie 2003 r. została otwarta objazdowa wystawa *Ziemia Święta*, która jest szczególnie chętnie oglądana w szkołach (odwiedziła już ok. 20 miejscowości). Bibliści z Bratysławy opracowali projekt *Lectio divina für die Slowakei*, który obejmuje przygotowanie publikacji dotyczącej wskazówki do *lectio divina* wraz z przykładami. Apostolat Biblijny pragnie, aby ukazała się ona w dużym nakładzie i została rozpropagowana szczególnie wśród studentów. We współpracy z Towarzystwem Biblijnym, już drugi rok, został zrealizowany projekt *Niedziela biblijna*. Na podstawie projektu Komisji do spraw Katechezy przy Konferencji Episkopatu, zostały zorganizowane olimpiady biblijne w szkołach podstawowych i średnich. Co roku uczestniczy w nich tysiące dzieci. Apostolat Biblijny uczestniczy w tym projekcie jako doradca merytoryczny. Ponadto przeprowadzona została zbiórka na Seminarium Duchowne w Sarajewie.

Zamierzeniem słowackiego Bibelwerku jest poświęcenie większej uwagi seminarzystom. Wypływa to z modelu słowackiej parafii, jako silnego ośrodka życia duchowego, zaś przyszli księża mogą być najlepszymi współpracownikami Apostolatu Biblijnego. Jego pragnieniem jest większe wykorzystanie massmediów w celu promocji Biblii, szczególnie przez regularne audycje radiowe Katolickiej Rozgłośni LUMEN.

W posiedzeniach Rady Apostolatu regularnie uczestniczy mons. František Rábek, co świadczy o istnym wzroście znaczenia tej organizacji na Słowacji. Latem 2004 r. Bibelwerk Słowacji obchodził 10-lecie działalności. Jego historia stanowi temat pracy dyplomowej na Wydziale Teologii, napisanej przez siostrę zakonną i niebawem ukaże się jako publikacja książkowa.

Chorwacki Bibelwerk poinformował, że w diecezji Djakovo Synod Biskupi wprowadził we wszystkich parafiach grupy biblijne. Nad ich pracą czuwa jeden ze współpracowników Apostolatu Biblijnego, który dwa razy w roku spotyka się ze wszystkimi animatorami grup oraz czuwa nad kształceniem księży i współpracowników świeckich, proponując pomoce zawarte w diecezjalnym miesięczniku. Franciszkańska Prowincja Cyryla i Metodego w Zagrzebiu zaprosiła do współpracy na polu biblijno-duszpasterskim wszystkie wspólnoty parafialne, wraz z Trzecim Zakonem, z młodzieżą franciszkańską oraz z edukacyjnym ośrodkiem „Tabor”. Ponadto Katolickie Wydziały Teologiczne w Zagrzebiu (w Rjece) i w Splicie zorganizowały w grudniu 2003 r. dwie konferencje poświęcone tematom: *Stary Testament jako źródło wiary i kultury* oraz *Kazanie na Górze*, a owoce tych spotkań zostały opublikowane. Już od czterech lat na Wydziale Filozofii S. J. w Zagrzebiu organizowane są raz w miesiącu wieczory biblijne *Rozpoznaj siebie samego*. Podczas tych spotkań, w których uczestniczy biblista, ma miejsce zwykle dyskusja, przeplatana muzyką, recytacją utworów.

Poza wymienionymi ponadregionalnymi projektami, chorwacki Apostolat Biblijny zajmuje się edukacją biblijną za pośrednictwem mediów oraz pojedynczych projektów. Działalność ta jest realizowana, m.in. przez organizowanie dwa razy do roku seminariów dla animatorów. Materiały z seminariów są publikowane w formie specjalnego zbioru (obecnie przygotowuje się wydanie II tomu). Od dwóch lat bibliści – Rebić, Matić, Vuk (z Jerozolimy) i Dugandžić uczestniczą w ekumenicznych audycjach telewizyjnych, w których przekazują wiedzę biblijną, czy też prowadzą rozmowy na tematy związane ze Starym i Nowym Testamentem. Organizowany jest również eksternistyczny kurs biblijny przez pocztę elektroniczną. Prof. Vuk z Jerozolimy rozbudował Centrum Biblijne (i Muzeum Biblii) we Wschodniej Sławonii, we franciszkańskim klasztorze Cernik. Centrum jest otwarte dla odwiedzających.

Katolicki Ośrodek Apostolatu Biblijnego w Polsce tworzy praca trzech działów: dydaktycznego, wydawniczego i pielgrzymkowego. W ramach działalności dydaktycznej prowadzone są cotygodniowe spotkania biblijne dla dorosłych w dwóch warszawskich parafiach. W 2003 i 2004 r. dotyczyły one Dziejów Apostolskich oraz ważniejszych wydarzeń w historii zbawienia. Były też prowadzone cotygodniowe warsztaty biblijne dla dzieci i młodzieży w 2003/2004 r. na bazie konspedtów książki pt. *Kościoty Janowe (Zeszyty Biblijne KOAB nr 4)*, a w 2004/2005 r. Na podstawie książki *Ewangelie Synoptyczne (Zeszyt Biblijne KOAB nr 5)*. Co roku organizowane są także, w czasie ferii zimowych i letnich, warsztaty biblijne dla dzieci szkół podstawowych rodziców. W zeszłym roku wzięło w nich udział 260 osób. W każdą środę prowadzony jest także kurs dla animatorów KOAB, a także kontynuowany jest projekt *Heronymus*, który w 2004/2005 r. ma już swoją czwartą edy-

cję. Powstał on z inicjatywy Wydziału Nauki Katolickiej Kurii Metropolitalnej Warszawskiej w Katolickim Ośrodku Apostolatu Biblijnego (KOAB), przy wsparciu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW). *Heronymus* jest kilkunastotygodniowym biblijnym programem edukacyjnym, zakładającym długofalową współpracę gimnazjów, liceów oraz środowisk naukowych, mających na celu krzewienie kultury i poznawania chrześcijańskich korzeni cywilizacji europejskiej. W poprzednim roku wzięło w nim udział ponad 1000 osób.

W ramach działalności wydawniczej Katolickiego Ośrodka Apostolatu Biblijnego (KOAB) ukazały się serie: *Zeszyty Biblijne KOAB* (5 tomów); *Zarys Teologii Starego Testamentu* (5 tomów); *Blżej Biblii bliżej Prawdy* (1 tom); *Pielgrzymim szlakiem* (1 tom). W ramach działalności statutowej KOAB zorganizował w 2004 r. samolotowo-autokarową pielgrzymkę biblijną *Śladami Apostołów Piotra i Jana do Turcji*, zaś na przełomie lipca i sierpnia 2005 r. planuje pielgrzymkę do Hiszpanii: *Do grobu Jakuba Apostoła*. Organizację pielgrzymki wspiera fachową pomocą ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski (UKSW). Od czerwca 2003 r. Katolicki Ośrodek Apostolatu Biblijnego jest obecny w Internecie (www.koab.mkw.pl), można tam znaleźć wszystkie ważniejsze informacje o inicjatywach KOAB.

Anton Kalkbrenner przedstawił następujące cele oraz konkretne projekty w działalności Bibelwerku Subregionu Europy Środkowo-Wschodniej (AMB): wymiana doświadczenia, intensyfikacja kontaktów między poszczególnymi Bibelwerkami, raz w roku spotkanie dyrektorów; misyjna działalność AMB (szczególnie chodzi o kraje Nadbałtyckie, Ukrainę i Białoruś); solidarność (niwelowanie różnic, pomoc Zachodu dla Wschodu, uczenie się od Wschodu, np. organizowanie wspólnych obozów młodzieżowych, otwarcie na kultury islamu i judaizmu). Wśród długofalowych projektów subregionu AMB zostały wymienione: *Colloquium biblicum* (praktyczna praca biblijna i wiedza naukowa); kursy języka niemieckiego dla biblistów i studentów bibliistyki; nowe przekłady Biblii i konkordancje; praca z mediami (druk, radio, telewizja), multiplikatory. Niestety, dotacje do projektów regionu AMB zostały, kolejny już raz okrojone, a to uszczupla możliwości pomocy ośrodkom regionu.

Następna Konferencja Dyrektorów regionu AMB planowana jest 4-7 września 2006 r. Odbędzie się w Spis (Spiska Kapitula) na Słowacji.

ks. Andrzej Banaszek, Warszawa